עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ב מהלכות מעשר הלכה ז:

הא בדרווקא והא בדפורלני. והא דאמרינן שחזקתו מן התמד היינו מתמד דפורלני אבל דרווקני טוב מאד ואינם נעשים לעולם חומן: **וסימניך** סיסני. בגמרא אמאי יולאה (שבת סו:) גבי הקיטע יולא בקב שלו רבי יוסי אוסר גרסינן וסימניך סמ"ך סמ"ך הוא סימן טוב יותר והכא לא מלי למימר הכי משום דשערי בשי"ן כתיב:

טיפולן של בנו' עשירי'. וא"ת א"כ היינו (ג) תכשיטי נשים ותירץ הר"י דאורליי"ש דהכא מייירי בפנים של מעלה (ד) דלא מאיס כל כך כשמופלים על פניהם ותכשיטי נשים היינו בפנים של מטה שמופלים להסיר השער דמאיס טפי: למה

דסמידא. סולת: **דצפירתא דלא אפתח יין**. ישן: **עתיק עתיקי**, כל מילי דמעלי להאי קשה להאי, ודקשה להאי מעלי להאי בר מזנגבילא רטיבא, ופילפלי אריכתא, ופת נקייה, ובשר שמן, ויין ישן דמעלי לכולי גופיה: שכר המדי: דרמו ביה מי שערי: וחומץ האדומי: דשדו ביה שערי, אמר רב נחמן *(בר יצחק) בתחלה כשהיו מביאין נסכים מיהודה לא היה יינם של יהודה מחמיץ עד שנותנין לתוכן שעורין

[ע' פוסקות לעיל לה: ד"ה מי פירות]

נוטא (עיד מלי) פירוש פרשת תולדות וכן ביחוקאל כז דמו שסה לא מזכר בר יצחק וכנה ל"ש בסמוך]

מתנה בתח. לה/ ד"ב

והיו קורין אותו חומץ סתם, ועכשיו אין יינם של אדומים מחמיץ עד שנותנין לתוכן שעורין וקורין אותו חומץ האדומי לקיים מה שנאמר אמלאה הרבה יחזקאל כו *אם מלאה זו חרבה זו, ואם מלאה זו חרבה זו, רב נחמן בר יצחק אמר מהכא ולאם מלאם יאמץ תניא אמר רבי יהודה: ביהודה, בראשונה *הלוקח חומץ מעם הארץ אינו צריך לעשר מפני שחזקה אינו בא אלא מן התמד ועכשיו הלוקח חומץ מעם הארץ צריך לעשר שחזקתו אינו בא אלא מן היין וסבר רבי יהודה תמד לאו בר עשורי הוא והא (*תניא) *והמתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו פטור ורבי יהודה מחייב: הכי קאמר לא נחשדו עמי הארץ על התמד אי בעית אימא נחשדו, ולא קשיא הא *בדרווקא הא בדפורצני: וזיתום המצרי וכו': מאי זיתום המצרי *תנא רב יוסף תלתא שערי, תלתא קורטמי, ותלתא מלחא רב פפא מפיק שערי ומעייל חיטי וסימניך סיסני, תרו להו וקלו להו וטחני להו ושתו להו *מדיברא ועד עצרתא, דקמיט מרפי ליה, ודרפי מקמיט ליה לחולה ולאשה עוברה סכנתא: וזומן של צבעים וכו': הכא תרגימו מיא דחיורי, רצבעי בהו לבא*: ועמילן של טבחים וכו': פת תבואה שלא הביאה שליש שמניחה על פי קדירה ושואבת הזוהמא: וקולן של סופרים וכו': הכא תרגומא פרורא דאושכפי רב שימי מחוזנאה אמר זה טיפולן של בנות עשירים-שמשיירות אותו לבנות עניים אני והא תנא רבי חייא ארבעה מיני מדינה ושלשה מיני אומנות ואי אמרת טיפולן של בנות עשירים מאי מיני אומנות איכא ואלא מאי פרורא דאושכפי, אמאי קרי ליה האי קולן של סופרים, קולן של רצענין מיבעיא ליה? אמר רב אושעיא לעולם פרורא דאושכפי (ה) ומאי קרי ליה קולן של סופרים דסופרים נמי מדבקין בהו ניירותיהן: רבי אליעזר אומר אף תכשיטי נשים וכו': תכשיטי נשים סלקא דעתך? אלא אימא אף טיפולי נשים דאמר רב יהודה אמר רב: בנות ישראל שהגיעו

דסמידא. סולת: **דצפירתא דלא אפתח יין**. ישן של שלש שנים: **כל דמעלי**. לחולי זה קשה לזה, המועיל ללב קשה לעיניים לו לאחד ממחלוקי שאר האבריים: **וזנגבילא**. זינזיבר"ל: **דרמו ביה מי שערי**. שמטילין לתוכו מי שעורין כגון שכר שלנו ועושין תורה אור לאותו במדי: **שכר המדי**. לפי שבאותן הימים אין נהגין לעשות שכר אלא מתמרים, ובמדי עושין שכר ממי שעורין כעין אותן שלנו קרי ליה שכר המדי: **דשדו ביה שערי**. *ביין נהגין שעורין שלמים כדי להחמיצו לפי שיינם טוב ואינו בא לידי חימוץ עד שנותנין לתוכו שעורין: **בתחלה**. כשבית המקדש קיים היו מביאין נסכים מיהודה ובזכות הנסכים היה טעם ביינם ולא היה מחמיץ כו': **אמלאה חרבה**. ריש"א דקרא"ן יש אומרה עור לירושלים החת וגו' אמלאה מן חורבנה של ירושלים ועור מלאה היה: **ולאם מלאם יאמץ**. כשמעשו גבור יעקב חלש, אין מלכות שניהם מתקיים יחד: **אמר**. בגפ"מ לפי שהיין היה טוב ואינו מחמיץ ומתקיים חומץ שלהם מן תמד היה בא: **ועכשיו**. בטל טעם היין וממהר להחמיץ: **פטור**. מלעשר שהרי אין כאן אלא מים אלא מצא אלא כדי מדתו ואינ"ג דחזותיה וטעמא חמרא, קיוהא דפירא בטלמא הוא דעייל ביה: **ורבי יהודה מחייב**. דאזיל בתר חזותא וטעמא: **סבי קאמר**. מתניתא קמייתא לא נחשדו עמי הארץ מלעשר את התמד לפי שאינו חשוד בעינינם לפיכך הלוקחו ממנו פטור מן הדמאי: **ולאי בעים אימא נחשדו**. ורבי יהודה במתניתא קמייתא טעמיה משום דפטור אפי' ממעשר ודאי' ובתמד דפורלני קאמר שטוחנין מים בחרלנין והוא מחמיץ ומרתיח לאחר זמן כיין התוסס והיינו תמד ולית ביה אלא קיוהא דפירא והא לקתני ר' יהודה מחייב: **בדרווקא** שנותנין בשמרים מים והוא כמי תמד, בהוא מחייב ר' יהודה אע"ג דלא מצא אלא כדי מדתו לפי שהיין של שמרים מעורב בו ומן המים נשאר בשמרים: **וסימניך**. שלא תטעה מאן אמר חיטי ומאן אמר שערי: **סמ"ך סמ"ך**. רב יוסף שיש סמ"ך בשמו אמר שערי: **וסימניך**. שלא תטעה מאן אמר חיטי ומאן אמר שערי: **דמכנפא ועד עגרפא**. מפסח ועד עצרת: **דקמיט**. עצור מנקביו: **מרפי ליה**. מטלטלו: **ודרפי קמיט ליה**. מעגלו: **סכנתא**. שמטלטל יותר מדאי: **מיא דחיורא**. מי סובין: **דצבעו בהו לבא**. סרכ"ל: **פירורא דאושכפי**. גלו"ד הרלענים מדבקין בו את הטוח כשמתחלק לשתים לו מדבקין שתי עורות יחד לעשותן עבה ודרכן לתת בה קמח של שיפון ולקמיה מפרש מאי "של סופרים": **טיפולן של בנות עשירים**. שהיא של סולת משיירות משיוריהן לבנות סופרים-מלמדי תינוקות שהן עניים, ומטיפולן של בנות עניים לא מלי למימר דעניות אין להן סולת אלא סיד, טיפול לשון מטפל ומדביק אותו דבר-לו סיד לו סולת על בשרן להסיר השער: **וסלא פני ר' חייא**. ויהיב סימנא בהני דמתני' ואמר 'ארבע' מיני מדינה שאינו בהם הגריכין לכל אדם בין אומן בין לא אומן שהרי למאכל לו לרפואה עשויין כותח שכר וחומץ וזיתום, אבל זומן אינו ראוי אלא לבנים, וקולן-של סופרים, ועמילן-של טחנים (ג) נייר עשוי מעשבים ע"י דבק שקורין גלו"ד: **תכשיטי נשים**. הוא כחל ושרק ובשמים שתולות בצואריהן להריח, ומלי חמץ איכא: שהגיעו

[ע' תוס' ע"ז לד. ד"ה דורדיא ותוס' ב"ב לו: ד"ה אין הלכה]

רבינו חננאל

ספסקא פטולת הסלת פת קינר צפירתי דלא אפתח יש מי שאומר שעירה שעדיין לא ילדה כלומר לא נפתחה רחמה ויש אומר עופות צפרים שמנות שלא ילדו: שכר המדי רמי ביה שערי דחומץ האדומי אין יינם של אדום מחמיץ עד שנותנים בו שעורים. פי' תמד דפורצני אחר שסרחטין הענבים נותני' שם על החרצנים שנים שלש' ימים ואחר כן סרחטין אותן היוצאת מהן נקראת תמד דפורצני והנותן מים בשמרי יין וסננן היוצא מהן נקרא תמד דדרוקא: זיתום המצרי משום שערי דאית בהו: זומא של צבעין. משום מיא דחיורא: עמילן שעושין לשאוב הזוהמא של בשר נקרא עמילן של סבחים: קולן של סופרים. ויש מי ששנה קולה והדבר אחד הוא והוא אל נשי שמדבקין בו השטרים נייריהיהם. אלו כולן השנויי' במשנתנו במקום שיש בתוכן מים אבל אין בתוך מים הא קי"ל מי פירות אין מחמיצין ומצאנוהו מפורש בתלמוד ארץ ישראל אלו עוברין בפסח וכו' אמר ר' מונא וכולהו על ידי מי פי: כותח הבבלי הוא דיהיב בגויה קמחא דשערי. תאני ר' חייא שלשה מיני מדינה הן הכותח והשכר והחומץ וארבעה מיני אומנות ואיתום מעשה אומנות הרשאים וזומן של צבעים ועמילן של סבחים וקולן של סופרים. ר' אליעזר אומר אף תכשיטי נשים תריצנא טיפולי נשים: תניא

מסורת השש"ס

ב"ב לו. מולין כה: מעכשיו ס"ה [מ"ז]

שבת קי. [ע"ש כרש"י]

[שבת קמז:]

[לכא כ"ה נפי' המפרשים להרמב"ם וסי' רש"י ס"כ דמולין כח. לבא לבע טוב אדום ע"ש]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' לעולם פרורא דאושכפי ואמאי קרי: (ב) רש"י ד"ה והא תני רבי חייא וכו' ועמילן של עבחין נייר: (ג) תוס' ד"ה טיפולן וכו' ס"כ דיינו. כ"ב [אין לומר] דהקושיא ר"ל דיינו ת"ק דהא פליג עליה דמאתיף אפילו מוקמה [ע"י תערובות] אי תמר דגן גמור על ידי תערובות [מוסיף דהיי] לאוי לאכילה

לה וכשתמא שפיר קמפרש [מאי דפליגי] דאותו טיפולן דקרי לה תכשיטי נשים ידוע הוא דהוי [טוקמה ע"י] תערובות אי"כ תמן דגן גמור [על ידי תערובות] וכל הגומרים פירשו דמאיס ולא מאיס על הטיפול ויש תימה לפרש כן דהא מתניתין לא קמיירי בטיפול שכבר נפלו הנשים בכן אלא בטיפולי נשים בכמה שעושין לעפל בהן אמ"ש אלא שפלו בהן: (ד) בא"ד ומירן הר"י דאורליינש דהכא מייירי בפנים של מעלה בשמופלין על פניהם דלא מאיס כל כך ותכשיטי נשים כנ"ל:

מאמלא לדעת הרשב"ם טיפולן ביחס לטיפולי מר. בין רבא ורק